

VBDO jaarverslag 2024

VBDO jaarverslag 2024

Inhoud

Voorwoord	5	5 Jaarrekening 2024	32
1 Directieverslag	6	5.1 Balans per 31 december	33
1.1 Missie	7	5.2 Staat van baten en lasten	34
1.2 Activiteiten en instrumenten	7	5.3 Kasstroomoverzicht	35
1.3 Omgeving	8	5.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	36
1.4 Leden	11	5.5 Verschillenanalyse	38
1.5 Woord van dank	11	5.6 Toelichting op de balans	39
Engagement thema's 2024	12	5.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	42
2 Verslag van het bestuur	14	5.8 Begroting 2025	44
3 De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling	18	6 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	47
3.1 Unieke positie	18	7 Duurzame bedrijfsvoering	50
3.2 VBDO's activiteiten	18	7.1 Inleiding	50
3.3 Governance	18	7.2 Sociale prestaties	50
3.4 Inspraak van leden	19	7.3 Verzuim	50
3.5 Internationale netwerken	19	7.4 Uitbesteed werk	51
3.6 Media en communicatie	20	7.5 Milieuprestaties	51
Het VBDO team	22	7.6 Afdruk certificaat Climate Neutral Group	54
Het VBDO bestuur	24	Bijlage 1	
4 Activiteiten van de VBDO	26	Institutionele leden 2023	55
4.1 Engagement	26	Bijlage 2	
4.2 Benchmarks	27	Engagement met beursgenoteerde bedrijven	57
4.3 Kennisleiderschap	28	Bijlage 3	
		Milieubelasting en achtergronden berekening	58
		Bijlage 4	
		GRI-index	59

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

Pieterstraat 11
3512 JT Utrecht

030 – 234 00 31
E info@vbdo.nl

KVK # Amsterdam 40538.966

Voorwoord

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zet zich sinds 1995 in voor een duurzame kapitaalmarkt. Wij zijn ervan overtuigd dat een meer duurzame en verantwoorde kapitaalmarkt leidt tot een gezondere en meer rechtvaardige wereld.

Een streven dat soms haakt leek te staan op de veranderingen die 2024 bracht. Een nieuwe wind komt vanuit de VS na de uitslag van de presidentsverkiezingen. Dit resulteert in verschuivingen op mondiaal niveau die zich de komende jaren zullen ontwikkelen. Niet enkel op politiek en economisch vlak, maar mogelijk ook betreffende veiligheid door bijvoorbeeld frictie in de NAVO.

Verdere instabiliteit treft het midden oosten, waar het Assad regime in Syrië na 13 jaar geen overmacht hield en geopolitieke onzekerheden achterliet. Ook in Gaza is een einde aan het geweld tussen Israël en Hamas nog niet in zicht, ondanks onderhandelingen en een korte wapenstilstand. Deze instabiliteit en onzekerheden zette zware druk op de aandacht die duurzame ontwikkeling vereist en verdient.

Afgelopen jaar werden ruim 600 weersomstandigheden gerapporteerd als extreem, waarvan bijna 150 geclassificeerd als ongeëvenaard. Een duidelijke indicator van de, ook in 2024, toenemende gevolgen van klimaatverandering.

Toch waren er zeker ook positieve ontwikkelingen. Portugal slaagt er bijvoorbeeld in 95% hernieuwbare energie te gebruiken. Duurzaamheidsdoelen worden steeds dieper geïntegreerd in bedrijfsstructuren en het belang neemt immer toe. De COP29 bracht met

zich mee nieuwe afspraken op het gebied van klimaatfinanciering en koolstofmechanismen. Het nieuwe collectieve doel zag een verdriedubbeling van het budget voor ondersteuning van ontwikkelingslanden.

Wij zien ook voortgang bij onze leden, die continue in een spanningsveld zitten tussen druk voor het behalen van korte termijn winstbejag en investeren in lange termijn, duurzame oplossingen. Hoewel soms incrementeel, juichen we iedere stap toe en blijven we kritisch op stilstand of zelfs achteruitgang, waar het gaat om duurzame ontwikkeling.

De VBDO doet verslaglegging volgens de G4 richtlijnen van het Global Reporting Initiative. De vereniging besteedt ook aandacht aan de afbakening van haar activiteiten en aan de materialiteit ervan. Daarnaast vindt er controle plaats door een externe accountant.

Wij kunnen ons werk niet doen zonder onze particuliere en institutionele leden, die ook in 2024 de vereniging zijn blijven ondersteunen. Dank aan alle leden voor hun bijdragen. We moedigen samenwerking aan en nodigen u dan ook uit om te allen tijde met ons in gesprek te gaan.

Met hartelijke groeten,

Angélique Laskewitz
Algemeen directeur VBDO

1 Directieverslag

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zet zich sinds 1995 in voor het verduurzamen van de kapitaalmarkt. Jaarlijks publiceren wij ons jaarverslag over het voorgaande kalenderjaar. Dit jaarverslag geeft u een beeld van onze activiteiten in 2024 en de impact daarvan.

1.1 MISSIE

Als onafhankelijke vereniging zijn we sinds 1995 een gedreven aanjager, motivator en kennisleider voor verantwoord beleggen en voor verankering van duurzaamheid bij ondernemingen. Met respect en deskundigheid helpen wij organisaties bij het maken van keuzes die verder kijken dan enkel financieel gewin, maar ook sociale, milieu en bestuurlijke aspecten in overweging nemen.

Onze leden bestaan uit institutionele en particuliere beleggers, alsmede een aantal vooraanstaande NGO's. We vertegenwoordigen daarmee een groot deel van het door Nederlandse beleggers geïnvesteerd vermogen en worden gezien als een belangrijk en gerespecteerde gesprekspartner voor onder meer de media en politiek.

We geven invulling aan onze missie door middel van drie instrumenten:

- 1. Engagement:** We verankeren duurzaamheid in de bedrijfsvoering van grote beursgenoteerde organisaties, door het stellen van kritische vragen op hun algemene aandeelhoudersvergaderingen (AVA's) en collectieve engagement;
- 2. Benchmarking:** Deze vergelijkende onderzoeken beoordelen hoe bedrijven en beleggers scoren op het gebied van duurzaamheid of transparantie. Hiermee wordt gebruik gemaakt van concurrerende kracht van de markt, waardoor organisaties gestimuleerd worden steeds beter te presteren ten opzichte van elkaar en zichzelf;

3. Thought leadership: Kennisdeling staat bij de VBDO centraal. Dat laten we onder meer zien door het publiceren van themastudies en het organiseren van multi-stakeholder events zoals ronde tafels en seminars.

1.2 ACTIVITEITEN EN INSTRUMENTEN

De activiteiten van de VBDO richten zich met name op Nederland, maar waar gevraagd of nodig opereren wij wereldwijd. Hieronder gaan we verder in op de hierboven genoemde instrumenten.

1.2.1 Aanjagen door engagement

De VBDO voert als lobbyorganisatie een actieve en betrokken dialoog met de grootste Nederlandse, beursgenoteerde ondernemingen. We bezoeken jaarlijks ongeveer 30 AVA's (algemene vergadering van aandeelhouders), waarop we kritische vragen stellen over hun duurzaamheidsprestaties. Tijdens deze vergaderingen verzoekt een VBDO-woordvoerder om specifieke toezeggingen op milieu-, sociale en bestuurlijke thema's.

Door middel van engagement zetten we duurzame bedrijfsvoering hoog op de agenda van het bestuur en jagen we bedrijven aan tot het steeds hoger leggen van de lat. Naast individuele engagement, verbindt de VBDO ook beleggers in collectieve engagementstrajecten. Jaarlijks committeren we ons met tientallen tot honderden investeerders en NGO's aan het stimuleren van duurzame ontwikkeling van bedrijven op thema's als leefbaar loon, verantwoorde mijnbouw en plastic reductie.

1 Directieverslag

1.2.2 Motiveren met benchmarks

De VBDO heeft als waakhond van de financiële sector, een leiderschapspositie op het gebied van het ontwikkelen en uitvoeren van benchmarks. Deze vergelijkende onderzoeken maken prestaties van bedrijven op het gebied van verantwoord en duurzaam beleggen helder en inzichtelijk.

Bij het uitgeven van benchmarks wordt gebruik gemaakt van concurrerende kracht van de markt. Dat wil zeggen dat organisaties door openbare beoordeling in een benchmark gemotiveerd worden tot steeds betere prestaties ten opzichte van elkaar en zichzelf.

Al onze benchmarks worden uitgegeven in het Engels. De bekendste voorbeelden zijn onze *benchmark Responsible Investment by Pension Funds*, de *VBDO Tax Transparency Benchmark* en *benchmark Responsible Investment by Insurance Companies*.

1.2.3 Kennisdeling vanuit kennisleiderschap

Als netwerk- en kenniscentrum is de VBDO altijd op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen. We delen deze kennis onder meer door het organiseren van rondetafelgesprekken, seminars en masterclasses.

Onze themastudies, white papers en andere publicaties worden openbaar beschikbaar gesteld en verschijnen regelmatig in de landelijke media en vakbladen.

1.3 OMGEVING

De VBDO voert haar missie uit in een landschap dat continue meer en meer blijft bewegen richting duurzame ontwikkeling.

1.3.1 Wet & regelgeving

SFDR | In 2021 is er nieuwe duurzaamheidsregulering gestart. In maart van dat jaar is de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR, level 1 requirements) ingegaan. Onder de SFDR zijn onder meer financiële dienstverleners verplicht informatie te verstrekken over de mate van duurzaamheid van hun financiële producten (artikel 6, 8 of 9).

In september 2022 kondigde de AFM aan (opnieuw) onderzoek te gaan die naar de naleving van de SFDR, alsmede de verordening van de EU Taxonomie.

Vanaf 1 januari 2023 zijn de technische standaarden van de SFDR van kracht. Dit betekent onder meer dat aanbieders van duurzame fondsen verplicht zijn om aan de fondsprospectus een verplicht template met duurzaamheidsinformatie toe te voegen (bron: AFM.nl).

Ontwikkelingen omtrent de SFDR in 2024 kwamen onder andere in de vorm van reacties op basis van consultaties die pleitten voor duidelijkere richtlijnen en een verbeterde afstemming.

Verder moet een grotere focus gelegd worden op transitiefinanciering, mede door het aanschaffen van de wettelijke definitie van 'transitiebeleggingen'.

CSRD

De SFDR is opgesteld in lijn met (beoordeling naar aanleiding van) de EU-taxonomie en de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). De CSRD is de uitgebreide opvolger van de bestaande Non-Financial Reporting Directive (NFRD), waaronder beursgenoteerde bedrijven verplicht zijn niet-financiële informatie op te nemen in hun jaarverslagen die een financieel risico met zich meedraagt.

Versoeperingen omtrent de duurzaamheidsrichtlijnen CSRD en De Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) zijn aangekondigd vanuit de Europese Commissie. De Omnibus-richtlijn stelt vast een uitstel en vereenvoudiging van rapportageverplichtingen in te voeren. Ook zal de reikwijdte van organisaties die conform CSRD moeten rapporteren, beperkt worden.

CSDDD

De Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) is een EU-richtlijn die vereist dat bedrijven die onder de richtlijn vallen, een due diligence proces op het gebied van mensenrechten en milieu uitvoeren.

Bedrijven (...) zullen de negatieve gevolgen van hun activiteiten voor de mensenrechten zoals kinderarbeid en uitbuiting van werknemers, en voor het milieu, bijvoorbeeld vervuiling en verlies aan biodiversiteit, moeten identificeren en, waar nodig, voorkomen, beëindigen of afzwakken. (Bron: ec.europa.eu).

De Corporate Sustainability Due Diligence Directive is in mei 2024 door het Europees Parlement aangenomen. Vervolgens is deze op 25 juli 2024 officieel in werking getreden door publicatie in het publicatieblad van de Europese Unie.

1.3.2 IMVO-convenanten

De convenanten voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (internationaal MVO) waren een samenwerking [vanuit SER] tussen bedrijven, brancheorganisaties, overheid, vakbonden en maatschappelijke organisaties. Samen gingen ze aan de slag om misstanden zoals uitbuiting, dierenleed of milieuschade in kaart te brengen en te voorkomen. (Bron: imvoconvenanten.nl).

Er zijn IMVO-convenanten geweest voor:

- Kleding & textiel;
- Banken;
- Goud;
- TruStone;
- Voedingsmiddelen;
- Verzekeringssector;
- Pensioenfondsen;
- Metaal;
- Sierteeltsector;
- Duurzaam bosbeheer;
- Hernieuwbare energie;
- Land- en tuinbouw.

Banken

Het IMVO-convenant van banken werd in 2019 afgerond en sloot af met een monitoringsrapport en eindverklaring.

Pensioenfondsen

De Monitoringcommissie van het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen heeft de resultaten van de tweede meting gepubliceerd (peildatum 30 juni 2021). De Stuurgroep reageert op de aanbevelingen uit het rapport.

De monitoringcommissie beveelt in haar tweede rapport aan verlichting te geven aan kleinere fondsen, de toegang tot Herstel en Verhaal te verduidelijken en om te versnellen om de doelen van het convenant te behalen.

De Monitoringcommissie concludeert in haar derde rapport dat het merendeel van de deelnemende pensioenfondsen actief aan de slag is met de implementatie van het convenant en dat er voortgang wordt geboekt met de naleving van de afspraken.

[...] De Stuurgroep roept pensioenfondsen op, die nog niet geheel voldoen na einddatum van het convenant, om alsnog alle afspraken te implementeren. (Bron: imvoconvenanten.nl). Het convenant liep tot en met 31 december 2022.

1 Directieverslag

De eindevaluatie van het IMVO-convenant pensioenfondsen werd op 18 januari 2024 gepubliceerd. Het rapport constateert dat er stappen gezet zijn in de juiste richting, echter dat sectorbrede implementatie niet gerealiseerd is.

5 april zag de publicatie van een kwalitatief onderzoek van de pensioenfederatie kijkende naar engagement binnen pensioenfondsen. Vervolgstapen kwamen in de vorm van de opstelling van een 'Leidraad Engagement' met gezamenlijke principes voor engagement en stemgedrag, en een nieuwe thematische engagementsamenwerking tussen pensioenfondsen, ngo's en vakbonden.

Verzekeraars

Het jaarthema voor het verzekeraarsconvenant was in 2021/2022 Biodiversiteit. Diverse partijen binnen het Convenant waren actief in de Werkgroep Biodiversiteit en hebben een jaarplan opgesteld. (Bron: imvoconvenanten.nl).

Het IMVO-convenant voor de Verzekeringsector is afgesloten op 31 juli 2023. De in januari 2024 gepubliceerde eindevaluatie stelt dat er aanzienlijke vooruitgang is geboekt, maar het ambitieniveau niet in volledigheid is bereikt.

1.3.3 SDG's

De Sustainable Development Goals (SDG's), zijn zeventien [vanuit de VN afgesproken] doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. SDG Nederland is het netwerk van iedereen die in ons land aan de doelen wil bijdragen. (Bron: sdgnederland.nl)

1.3.4 Vergelijkingssites verzekeraars

In 2019 startte de VBDO een samenwerking met de vergelijkingswebsite voor verzekeraars, Independer. De website richt zich op consumenten die op zoek zijn naar een nieuwe verzekering en vermeldt per verzekeraar een score voor duurzaamheid. Dit zijn dezelfde scores van de meest recente versie van de VBDO benchmark voor verzekeraars.

In 2020 werd de samenwerking uitgebreid naar de vergelijkingswebsite Pricewise. In 2022 zijn er afspraken gemaakt met Zorgweb, een partij die data levert aan een breed scala aan vergelijkingssites. Vanuit deze samenwerking maken steeds meer aanbieders gebruik van onze scores vanuit de benchmark.

In 2024 is de samenwerking tussen de VBDO en de hierboven genoemde vergelijkingssites voortgezet.

1.3.5 Overige ontwikkelingen

Staat van de Nederlandse economie

Met een bbp-stijging van 0.9%, kende de Nederlandse economie een gestage groei in 2024. Dit is een verbetering tegenover de 0.1% die in 2023 plaatsvond. De consumptie van overheid en huishoudens is hier vooral aan te danken. Verder daalde de inflatie verder naar 3.2%. Deze ontwikkelingen waren deels te danken aan het wegvallen van de coronagevolgen, maar de groeiende geopolitieke onzekerheid remde de groei ook af (Bronnen: cbs.nl/dnb.nl).

Belangrijke thema's in 2024

Zorgen over de politieke weerstand jegens ESG-maatregelen namen in 2024 toe. Ook de kosten van ESG-data, mede tot stand gekomen door de inwerking-treding van de CSRD en haar hoogwaardige eisen, stegen aanzienlijk. In grote lijnen committeerden Nederlandse beleggers zich aan de klimaatdoelen.

Internationale samenwerking en handelsovereenkomsten maakten meer plaats voor protectionisme en fragmentatie. Voornamelijk het einde van het jaar zag deze ontwikkeling ontstaan. Handelsrelaties werden belemmerd en er ontstonden verstoringen van mondiale toeleveringsketens. Hieraan gepaard namen de financiële sancties toe. Deze geopolitieke onrust uitte zich dus ook op economisch vlak.

1.3.6 Beursprestaties

Ondanks 3,2% inflatie en de beperkte, economische groei van 0,9% (bron: DNB.nl) hebben de financiële markten in 2024 over het algemeen goede prestaties laten zien, met name in de eerste helft van het jaar. De MSCI-world index steeg bijna 20%, de S&P500 steeg 27% met kunstmatige intelligentie en defensie als winnende sectoren en de AEX bereikte in juli een historisch record van 949 punten.

Door geopolitieke spanningen zoals de aanblijvende oorlog in Oekraïne en Palestina en de aangekondigde invoerheffingen van de regering Trump, was er naar eind 2024 en met vooruitzicht op 2025 meer volatiliteit op de markt zichtbaar.

1.4 LEDEN

In 2024 heeft de VBDO vier nieuwe institutionele leden mogen verwelkomen. **9** leden hebben opgezegd. Daarmee stond eind 2024 het totale aantal op **76** institutionele leden en **307** particuliere leden.

De communicatie met bestaande en nieuwe leden is belangrijk. De VBDO inventariseert steeds de wensen en belangen van de leden om de waarde van het lidmaatschap goede inhoud te geven.

1.5 WOORD VAN DANK

Er rest mij het uitspreken van mijn hartelijke dank aan al onze leden, partners, teamleden en vrijwilligers voor alle inzet en de mooie resultaten die we samen hebben behaald.

Met vriendelijke groeten,

Angélique Laskewitz

Algemeen Directeur VBDO

Sinds 1995 zijn we trouw bezoeker van algemene aandeelhoudersvergaderingen (AVA's). Jaarlijks stellen we kritische vragen aan de bestuurders (engagement) van om en nabij 40 Nederlandse, beursgenoteerde bedrijven, ter bevordering van een duurzame bedrijfsvoering.

Die vragen stellen we naar aanleiding van een drietal ESG (milieu, sociale en bestuurlijke) -thema's. Jaarlijks wisselen we één thema, waardoor we actueel blijven en over meerdere jaren zicht krijgen op de prestaties van bedrijven.

De focus van de VBDO lag in 2024 bij haar activiteiten op drie hoofdthema's: biodiversiteit (E), leefbaar loon (S) en lobbyen (G).

Engagement thema's 2024

BIODIVERSITEIT (MILIEU THEMA, SDG 14 & 15)

Het milieuthema van de VBDO vanaf 2022 tot en met 2024 was 'biodiversiteit'. We zijn bekend met dit thema omdat we ons hier driemaal eerder op hebben gericht (2003-2005, 2010-2013 en onder "natuurlijk kapitaal" in 2017-2018). We zien een verhoogde interesse in dit onderwerp van financiële markten, bedrijven en regelgevers, maar er moet nog veel meer worden gedaan voor het afvlakken van de curve van natuurverlies. In het Nature's 2020 Living Planet Report van het WWF staat dat de populaties van wilde dieren sinds 1970 met 68% zijn afgenomen. Er is dus geen tijd te verliezen voor het oplossen van deze crisis. De VBDO vraagt om een duidelijke visie voor bedrijfsactiviteit op biodiversiteit. We willen weten in hoeverre bedrijven verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan een netto-nulverlies aan biodiversiteit, of op de lange termijn zelf milieu-positief worden. De VBDO is zich ervan bewust dat

biodiversiteit en de biologische diversiteit van soorten niet direct voor alle bedrijven even belangrijk is, maar alle bedrijven vertrouwen op goederen en diensten die op zijn minst zijn gekoppeld aan natuurlijk kapitaal. Daarom wordt van bedrijven verwacht dat ze risico's en kansen identificeren op basis van onderwerpen als landgebruik, luchtkwaliteit, watergebruik en -kwaliteit, klimaat en bodem. Zowel voor hun eigen bedrijfsvoering als in hun toeleveringsketens. Hoewel het rapporteren van impact en externe effecten centraal staat, zal de VBDO zich vooral richten op de natuur- en biodiversiteitsgerelateerde strategie van een bedrijf, relevante KPI's en de uitvoering van mitigerende maatregelen.

LEEFBAAR LOON (SOCIAAL THEMA, SDG 8)

Leefbaar loon was het nieuwe sociale engagementthema van de VBDO in 2024, eerder aan bod gekomen van 2016 tot en met 2019. Leefbaar loon omvat het netto jaarinkomen dat een huishouden op een bepaalde plaats nodig heeft om een behoorlijke levensstandaard te kunnen bieden, aan alle leden van dat huishouden.

De VBDO verwacht van bedrijven dat ze een leefbaar loon bieden aan hun directe werknemers. Specifieker zal het gaan om (1) het beleid van de onderneming op het gebied van leefbaar loon in brede zin, (2) risico identificatie met betrekking tot leefbaar loon, (3) het implementeren van acties die leefbaar loon in brede zin garanderen en (4) transparantie over loonpraktijken.

LOBBYEN (BESTUURLIJK THEMA, SDG 17)

De VBDO verwacht van bedrijven dat zij transparant zijn over hun belangenbehartigings- en lobbyactiviteiten, zo ook hun aangesloten brancheverenigingen. De belangrijkste focus van de VBDO ligt op (1) het publieke standpunt van de onderneming en haar brancheorganisatie over relevante wetgeving, (2) het belangenbehartigings- en lobbybeleid van de onderneming en (3) de implementatie en (4) transparantie.

2. Verslag van het bestuur

2024 was wederom een succesvol jaar voor de VBDO, waarop het bestuur met volle tevredenheid terugkijkt. De doelstellingen die zijn nagestreefd, komen voort uit het strategisch beleidsplan 2022-2025.

2.1 STRATEGIE

2.1.1 Positionering en doelstellingen

In 2024 heeft de VBDO haar impact verder kunnen vergroten, onder andere door een groter bereik te generen via publieke media, fysieke en online evenementen en de groei van haar eigen kanalen.

Qua realisatie van de doelstellingen hebben ook dit jaar onder andere zowel de benchmarks als de themastudies over duurzame nikkelwinning en een introductie van het thema biodiversiteit voor institutioneel beleggers, bijgedragen aan het stimuleren van duurzame activiteiten van de kapitaalmarkt. Naar de toekomst kan daarbij net als het voorgaande jaar nog sterker worden gestuurd op reële (real-world) impact.

De organisatie was al goed zichtbaar op thema's als klimaat, mensenrechten en biodiversiteit en zal zich hierop blijven profileren.

Als strategische doelen voor de periode 2022 - 2025 zijn vastgesteld::

- Het verder ontwikkelen en profileren van haar kennisleiderschap;
- Het verder ontwikkelen van de positie van de vereniging, waarbij zij zich financieel relatief eenvoudig en stabiel kan bedruipen (leden)-contributies en (grote, meer jaren) projecten;
- Ledenwerving, met nadruk op het werven van institutionele leden.

Onze focus ligt daarbij op:

Van proces naar uitkomsten. Ons accent verschuift naar concrete verandering in de wereld die plaatsvindt als gevolg van activiteiten en het gedrag van beleggers en ondernemingen – van proces naar uitkomsten.

Extra aandacht voor de middenmoot. We zullen de koplopers nog scherp houden, maar vooral bij de middenmoot en de achterblijvers (samen een enorm volume) is veel te doen, en is duurzaamheid vaak nog iet verankerd. Dit geldt ook bij ondernemingen en vermogensbeheerders.

Richting en vaart geven aan vervolgstappen. Daartoe maken we steeds expliciet wat we verwachten van onze doelgroepen, nu en in de toekomst. Bijvoorbeeld; hoe ziet de toekomstige best practice eruit; hoe voer je dat uit in de praktijk? Met al deze aspecten kan de VBDO helpen en richting geven. Collectief voor de onderdelen van de sector en ook 1-op-1, waar gewenst.

Focus op Nederland. Nederland is en blijft de basis, succes zullen we waar mogelijk internationaal exporteren.

Duurzaamheid verankeren in organisaties. VBDO verankert duurzaamheid bij organisaties, door het stimuleren van expliciet tot uiting komen duurzaamheid in strategie en bestuur, alsmede door het stimuleren van intrinsieke motivatie van duurzame ontwikkeling bij partijen.

Ontbrekende schakels in de keten: benchmark voor vermogensbeheerders. Vanwege de enorme rol die vermogensbeheerders spelen in de financiële sector als leveranciers van beleggingsoplossingen, gaat de VBDO ook voor hen een benchmark construeren. Dat is de eerste prioriteit. Later komen dataleveranciers en rating agencies in het zicht.

Bij het realiseren van de strategie, zullen we voortdurend de aandacht richten op de vraag hoe we onze invloed kunnen maximaliseren.

2.1.2 Leden

Eind 2024 had de VBDO 76 institutionele leden en 307 particuliere leden.

2.1.3 Financieel

Voldoende financiële armslag is ondersteunend aan de VBDO om zich goed te kunnen focussen op haar missie. Er zijn conform doelstelling meer inkomsten gerealiseerd, met name dankzij ontvangst van meer contributiegelden.

2.2 BESTUUR

Het bestuur kwam in 2024 4 keer bij elkaar. De vergaderingen werden in overleg met de bestuursvoorzitter voorbereid door de directie. Aan de orde kwamen onder meer de strategie, het beleidsplan en de financiële stand van zaken.

2. Verslag van het bestuur

2.3 RESERVE

De algemene reserve is gedaald van €233.465,- naar **€221.436,-**. Het bestuur heeft als beleid een algemene reserve aan te houden ter grootte van maximaal zes maanden van de jaarlijkse begrote structurele lasten. Uitgaande van de structurele lasten in 2024 - dit zijn de personeels- en huisvestingskosten - ligt de gewenste omvang van de algemene reserve op ca. €460.000 in 2024. De VBDO streeft ernaar de reserve tot dit bedrag te laten groeien binnen een termijn van vijf jaar.

2.4 FINANCIËLE RESULTATEN

Het bestuur heeft kennis genomen van het financiële resultaat van 2024. Het behaalde resultaat komt uit op een bedrag van €-12029-.

2.5 RISICOANALYSE EN BEHEERSING

De VBDO heeft doelen gesteld gebaseerd op de analyse van mogelijke risico's en de impact van onvoorziene gebeurtenissen. Om de algemene reserve verder aan te vullen en om de continuïteit van de organisatie te waarborgen, is er in 2024 volgens doelstelling veel aandacht geweest voor de te behalen inkomsten van leden.

2.6 TOEKOMSTVERWACHTING

Vanaf 2022 werkt de VBDO conform het beleidsplan 2022-2025. Hierin streven we enerzijds naar handhaving en versterking van haar huidige positie als kennis- en netwerkorganisatie en anderzijds zal er aandacht komen voor specifieke thema's, waarbij het uitgangspunt is de financiële sector te bewegen tot reële impact.

Voor een overzicht van de begroting 2025 wordt verwezen naar pagina 44. De VBDO heeft er alle vertrouwen in dat zij haar ambities zal realiseren. Voldoende financiële slagkracht maakt ook dat de VBDO verder kan investeren in haar medewerkers door het bieden van ontwikkelingskansen.

De vooruitzichten voor 2025 zijn goed en het bestuur kijkt er met veel vertrouwen naar uit dat de impact van de VBDO zal blijven groeien in de toekomst.

Namens het bestuur bedank ik de leden voor het aan ons geschonken vertrouwen.

Jeroen van der Put
Bestuursvoorzitter

3. De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

De VBDO is de enige vereniging van aandeelhouders en beleggers in Nederland die zich specifiek richt op duurzaamheid, met als doel om de belangen te behartigen van de institutionele en particuliere leden die willen bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van de kapitaalmarkt.

De ideale samenleving is volgens de VBDO een duurzame samenleving die voorziet in de behoefte van iedereen. Zowel nu, als in de toekomst. Een evenwichtige verdeling van aandacht voor sociale, ecologische en economische waarden is een voorwaarde voor een duurzame samenleving.

Geldstromen bepalen in belangrijke mate de vorming van een duurzame samenleving. Daarom richt de VBDO zich op het verduurzamen van de kapitaalmarkt. De kapitaalmarkt bestaat voor de VBDO uit meerdere partijen. Aan de ene kant zijn er de beleggers, zowel institutioneel als particulier. Aan de andere kant zijn er de ondernemingen waarin wordt belegd. De focus ligt daarbij op Nederland in een internationale, voornamelijk Europese context.

3.1 UNIEKE POSITIE

De VBDO treedt op in het maatschappelijk debat over duurzaamheid. Omdat de VBDO voornamelijk aandeelhouders vertegenwoordigt, voert zij dit debat met beursgenoteerde ondernemingen en institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen, verzekeraars en banken. VBDO's leden bestaan uit een mengeling van verschillende institutionele en particuliere leden. De institutionele leden bestaan uit financiële organisaties, adviseurs, dataproviders en maatschappelijke organisaties. De VBDO heeft als multi-stakeholder-organisatie een unieke positie en vervult vaak een bemiddelende rol tussen de verschillende groepen.

3.2 VBDO'S ACTIVITEITEN

De VBDO stimuleert financiële instellingen en beursgenoteerde ondernemingen om meer en beter te presteren op het gebied van duurzaam beleggen als ook om hun eigen bedrijfsvoering te verduurzamen. VBDO doet dit door onderzoeken en benchmarks uit te voeren. Dit doet zij ook door seminars en conferenties te organiseren gericht op kennisdeling en op het versterken van netwerken op het gebied van duurzaam beleggen en ondernemen. Ook stelt de vereniging ieder jaar vragen op aandeelhoudersvergaderingen over specifieke duurzame thema's. Engagement is een belangrijk instrument voor de VBDO om bij te dragen aan de verduurzaming van de kapitaalmarkt. Ten slotte biedt de VBDO oplossingen, *lessons learned* en *best practices* aan.

3.3 GOVERNANCE

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden en de aansturing van de medewerkers ligt bij de directeur, die aan het bestuur de verantwoording aflegt. Het bestuur heeft voornamelijk een toezichhoudende functie en bestuurt op afstand. Op basis van de door de Algemene Ledenvergadering vastgestelde visie, missie en strategie stelt het bestuur het jaarplan en de daaraan gekoppelde begroting vast. De begroting wordt ter kennisgeving voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering. Het bestuur van de VBDO bestaat uit minimaal drie en maximaal zeven personen, die door de algemene vergadering worden benoemd. Een bestuurslid treedt uiterlijk vier jaar na zijn (her)benoeming af, volgens het vastgestel-

de rooster van aftreden. Een aftredend bestuurslid is slechts eenmaal herkiesbaar. De vergoedingen van het bestuur worden alleen gegeven op basis van gemaakte onkosten. Het bestuur stelt het rooster van aftreden vast.

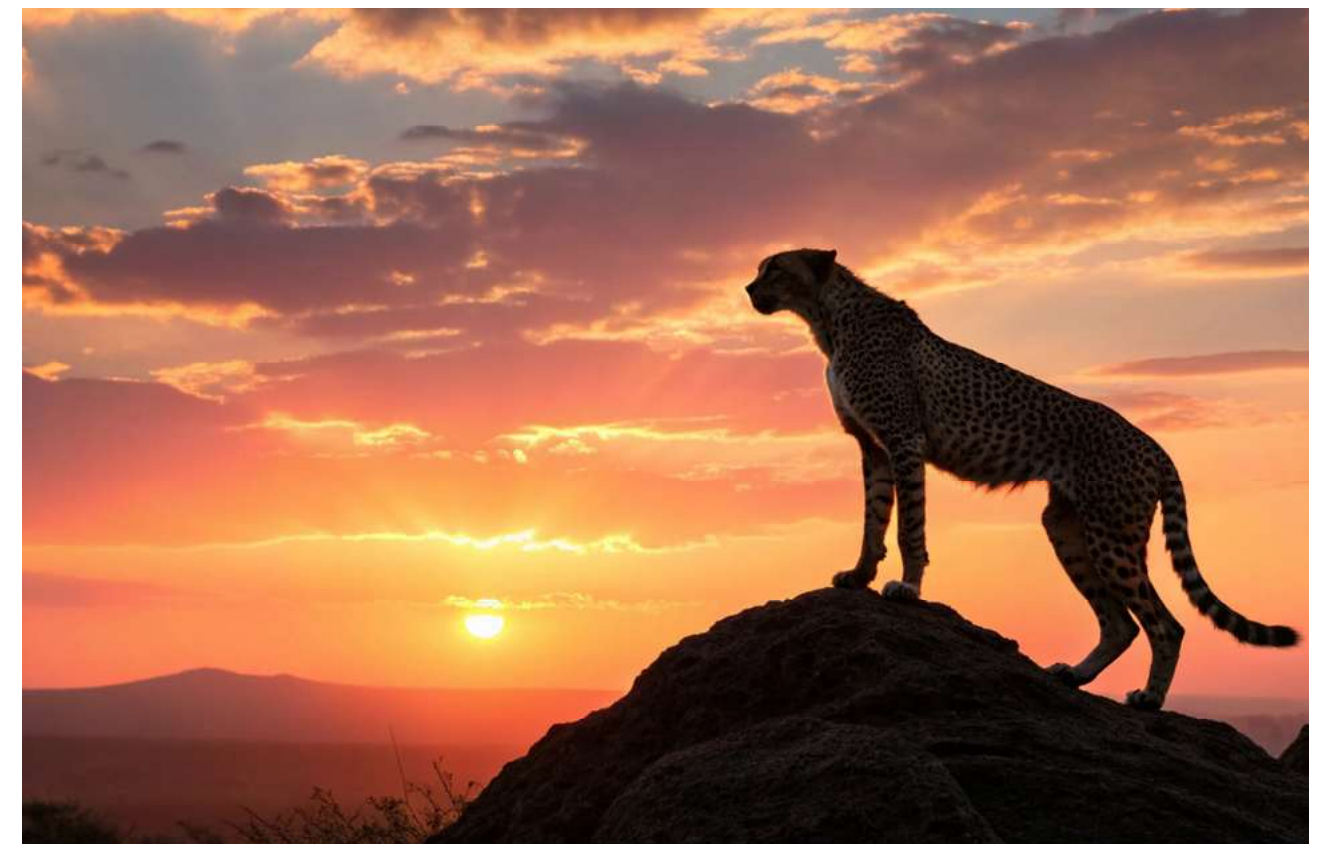
3.4 INSpraak VAN LEDEN

De VBDO heeft institutionele en particuliere leden. De leden zijn geïnteresseerd of werkzaam in het veld van duurzaam beleggen en/of duurzaam ondernemen. De vereniging organiseert ieder kwartaal een platformoverleg voor de institutionele beleggers.

Nieuwe initiatieven en samenwerkingsverbanden worden besproken. Kennis en ervaring op het terrein van duurzaam beleggen worden uitgewisseld. Tijdens de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering kunnen alle leden van de VBDO vragen stellen en invloed uitoefenen binnen de vereniging.

3.5 INTERNATIONALE NETWERKEN

De VBDO is aangesloten bij een aantal internationale netwerken. Hierdoor draagt de VBDO bij aan de verspreiding van kennis en expertise over duurzaam beleggen en duurzaam ondernemen.

3. De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

De Global Sustainable Investment Alliance (GSIA)

is een wereldwijd samenwerkingsverband voor duurzaam beleggen. GSIA brengt regelmatig een rapport uit over trends binnen de duurzame beleggingsmarkt: het Global Sustainable Investment Review. De VBDO onderhoudt ook nauwe contacten met haar SIF-zusterorganisaties op Europees niveau.

De door de VN geïnitieerde **Net-Zero Asset Owner Alliance (NZAOA)** is een ambitieuze groep van asset owners. De alliantie heeft een publieke toezegging gedaan voor het transformeren van investeringsportefeuilles naar een Net-Zero-uitstoot van broeikasgassen tegen 2050. De alliantie richtte zich in 2021 met name op het versterken met nieuwe asset owners en haar boodschap kracht bijzetten op de COP26 in Glasgow. De VBDO en WWF-NL werken samen om deze alliantie bij Nederlandse investeerders onder de aandacht te brengen en er een gezamenlijke dialoog over te voeren.

3.6 MEDIA EN COMMUNICATIE

3.6.1 Bereik

In 2020 werd voor het eerst het bereik van de verschillende VBDO-kanalen bijgehouden. Hoewel een groeiend bereik een positieve ontwikkeling is, is het ook van belang te onthouden dat de focus moet blijven liggen op het bereiken van de juiste personen. Waaronder met name bestuurders van bedrijven en financiële instellingen, financieel experts, analisten en adviseurs en duurzaamheidsmanagers.

Website

De website kreeg in 2024 een flinke update. Er zijn verbeteringen doorgevoerd die noodzakelijk waren, omdat er de afgelopen jaren verschillende vormen van content zijn bijgekomen, hoewel de structuur hetzelfde bleef. Voor meer overzicht en gebruikersgemak zijn onder meer de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- Herindeling van menu en navigatiestructuur;
- Kleuren toegepast op basis van thema van de content (groen voor milieu, oranje voor sociale- en blauw voor bestuurlijke thema's);
- Verschillende onderdelen toegevoegd (waaronder events van leden en partners).

2024 zag gemengde dataresultaten in vergelijking met het voorgaande jaar. Aan de ene kant daalde het aantal paginaweergaven met 62%, van 122.200 naar 75.700. Aan de andere kant vond er een behoorlijk stijging van het aantal sessies van gebruikers plaats, van 61% (van 23.500 naar 38.000). Dit lijkt erop te duiden dat er relatief meer bezoekers naar de website zijn gekomen, die relatief minder verschillende pagina's hebben bekeken.

De best bekeken pagina's waren – naast de algemene publicatiepagina en event aanmeldingspagina – die

voor het seminar Investeren in de energietransitie (>2.200 weergaven) en het nieuwsbericht over de oproep aan investeerders voor een verantwoorde nikkelmijnbouw (>2.000 weergaven).

Direct mailings

Het totaal aantal adressen waarnaar de nieuwsbrief is verzonden, steeg in 2024 van 15.500 naar 16.770. Nieuwe inschrijvingen van de nieuwsbrief namen ietwat af in 2024 naar 3.537 in tegenstelling tot 3.998. Een mogelijke reden is het gebrek aan data van de eerste twee maanden. Inschrijvingen voor de event- en publicatielijst stegen echter met 22% (3.270 naar 3.997).

Social media

Het gebruik van Twitter door de VBDO is door de enorme veranderingen aan het medium door Elon Musk in 2023 stopgezet. Het platform biedt helaas niet langer de mogelijkheden en het publiek om zinvol invulling te geven aan onze boodschap.

Het aantal volgers op LinkedIn steeg met bijna 500 personen naar 2.828 volgers eind 2024.

Rapporten

In totaal werden, vergelijkbaar met het jaar ervoor, de rapporten van de VBDO ruim 4.000 keer bekeken en gedownload. Met name de benchmark voor pensioenfondsen die in november uit kwam (740 keer), en het rapport Biodiversity & Business – Good practices and challenges uit januari (270 keer), trokken relatief veel aandacht.

3.6.2 PR

De VBDO is daarnaast ruim 60 keer verschenen in verschillende online en fysieke media, waaronder de NOS, Het Financieel Dagblad, PensioenPro, de

Telegraaf, Trouw, BNR Radio, Financial Investigator en Executive Finance.

In februari is er veel internationale media-aandacht gegenereerd voor de oproep van investeerders voor een verantwoorde nikkelwinst, waarin VBDO een leidende positie inneemt.

3.6.3 IT

Voor een efficiëntere interne en externe samenwerking, is er in 2024 een aantal IT-systemen gemigreerd. De gehele organisatie is overgestapt op de softwareapplicaties van Microsoft. Voorheen werd er wel al gebruik gemaakt van Microsoft office, maar ook hier zijn nieuwe 365 business licenties voor aangeschaft (en de oude pakketten opgezegd).

Het VBDO team

Angélique Laskewitz
Executive Director

Fatima Achouitar
Manager Finance & Operations

Jacqueline Duiker
Senior Manager Sustainability
& Responsible Investment

Olivier Hofman
Manager Communicatie & PR

Sara Heinsbroek
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Freek van Til
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Maarten Busch
(nieuw in dienst)
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

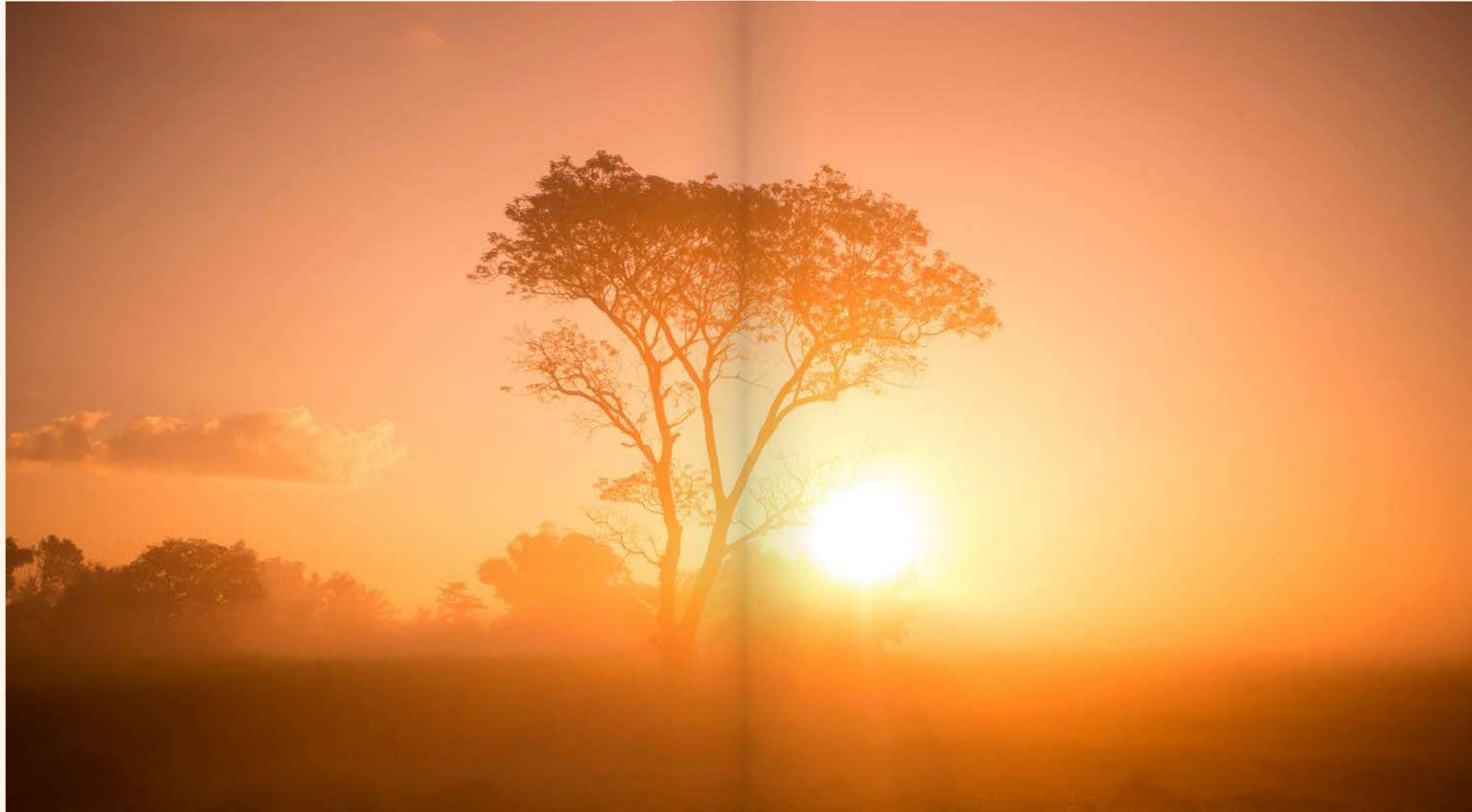
Emiek Heemstra
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Manon Koelewijn
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Florine Kits van Heijningen
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Het VBDO bestuur

BESTUURSVOORZITTER
J. van der Put

Datum benoeming: **25 mei 2023**
Einde termijn: **2027 (eerste termijn)**
Werkzaam als: **Bestuurder Adviseur Pensioenfondsen**

PENNINGMEESTER
D.J. Stam

Datum benoeming: **5 juni 2024**
Einde termijn: **2028 (eerste termijn)**
Werkzaam als: **Directeur at ASN Impact Investors**

BESTUURSLID
L. Wijnands

Datum benoeming: **14 mei 2019**
Einde termijn: **25 mei 2027 (tweede termijn)**
Werkzaam als: **Global Head of Sustainability, ING**

BESTUURSLID
J. van Leeuwen

Datum benoeming: **23 mei 2022**
Einde termijn: **2026 (eerste termijn)**
Werkzaam als: **Pensioenbestuurder, FNV**

- RELEVANTE NEVENFUNCTIES**
- Bestuurslid Pf Vervoer
 - Bestuurslid PNO media
 - Bestuurslid Architectenbureaus
 - Redactieraadslid Financial Investigator

4. Activiteiten van de VBDO

De missie van de VBDO is het verduurzamen van de kapitaalmarkt. Daarvoor gebruikt zij de drie eerdergenoemde instrumenten: engagement, benchmarks en kennisleiderschap.

Activiteiten van de VBDO vinden altijd waar mogelijk plaats in samenwerking met haar leden. Eenmaal per jaar brengt de VBDO haar leden samen op de ledenvergadering (ALV), voor het bespreken van de belangrijkste ontwikkelingen binnen en buiten de vereniging, eventuele wisselingen binnen het bestuur en publicatie van het jaarverslag ter goedkeuring. In 2024 vond de ALV van de VBDO plaats op 5 juni.

4.1 ENGAGEMENT

Collectieve engagement – Plastic vervuiling aan de vraagzijde

In samenwerking met een grote groep investeerders voeren we collectieve op het plastic gebruik en plastic vervuiling van (voedsel)retailers in West-Europa. Dit traject focust zich op de vraagkant, die wordt gefaciliteerd door retailers, met name grote supermarktketens.

Collectieve engagement - Nikkel mijnbouw en waardeketens

Vanaf 2023 is VBDO een samenwerking aangegaan met Rainforest Foundation Norway (RFN) om een collectief engagement initiatief op te zetten omtrent de nikkel waardeketen als cruciaal onderdeel van de energietransitie.

Begin 2024 publiceerden bijna 30 investeerders een verklaring gecoördineerd door de VBDO, in samenwerking met het Rainforest Foundation Norway (RFN). In de verklaring worden voorwaarden gesteld omtrent een meer verantwoorde mijnbouw in de nikkelindustrie, waaronder het incorporeren van verantwoordelijke mijnbouwpraktijken in de toeleveringsketen van mineralen.

In mei 2024 nam vertegenwoordiging van de VBDO deel aan het OECD Forum on Responsible Mineral Supply Chains.

Deelname aan de Our Oceans conferentie

De Our Oceans Conferentie (OOC) werd in 2014 voor het eerst gelanceerd op initiatief van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken en minister van Buitenlandse Zaken John Kerry, met als doel de toen bestaande leemte in het wereldwijde oceaangebeter te vullen.

Sinds de lancering is de OOC geleidelijk uitgegroeid tot een overkoepelend forum voor dialoog dat overheden, intergouvernementele organisaties, de academische wereld, de private sector en ngo's samenbrengt die een gemeenschappelijke visie delen op de bescherming van de oceanen en actie ondernemen om deze visie te ondersteunen.

In april 2024 nam vertegenwoordiging van de VBDO op verzoek deel aan dit evenement en deelde haar visie op het thema met belangrijke stakeholders.

AGM engagement report 2024

In het AGM Engagement report 2024 werden 30 Nederlandse, beursgenoteerde bedrijven bevestigd op de ESG-thema's biodiversiteit, leefbaar loon en lobbyen. De resultaten van het rapport werden getoond op het AGM-engagement seminar op 27 juni 2024.

Hoewel negen van de tien bedrijven activiteiten organiseren voor het verminderen van hun negatieve

impact op biodiversiteit, erkennen weinigen het als een materieel onderwerp, blijkt uit het rapport. Wel heeft al 9 van de 10 bedrijven maatregelen genomen voor het verminderen van hun negatieve impact op biodiversiteit, in vergelijking met 76% in 2023.

4.2 BENCHMARKS

Consultaties voor herziening benchmarks

Als reactie op de veranderende wereldwijde normen en het toenemende bewustzijn van duurzaamheidsrisico's, is de onderliggende methodologie van onze benchmarks voor verzekeraars en pensioenfondsen in 2-24 grondig herzien. Deze gaat daarmee verder dan naleving van regelgeving. Het model van dit jaar benadrukt actief eigenaarschap en moedigt pensioenfondsen aan tot strategischer nadenken over duurzaamheidsbijdragen.

In februari 2024 zijn twee consultatierondes gehouden naar aanleiding van de herziening, een voor de benchmark voor verzekeraars en een voor die van pensioenfondsen. Tijdens de consultatie is er uitgebreid ruimte geweest voor feedback op de herziene methodologie en de huidige manier van samenwerking.

Verzekeraars reageerden over het algemeen positief op de aangekondigde herziening. De belangrijkste uitkomst van de consultatie met verzekeraars, was een aanpassing in de weging van categorieën van de benchmark. Ook werd het als zeer positief ervaren dat er tussen de beoordelingen door, meer contact is en wordt onderhouden tussen de verzekeraars en de VBDO.

De consultatie met de pensioenfondsen is met name gebruikt voor het beantwoorden van vragen over de herziening van de methodologie.

Benchmark verantwoord beleggen door pensioenfondsen 2024

Jaarlijks evalueert de VBDO pensioenfondsenbenchmark de verantwoorde beleggingsactiviteiten van de 50 grootste Nederlandse pensioenfondsen. Gezamenlijk beheerden zij in 2024 ruim € 1,44 biljoen aan activa.

De volledige herziening van de benchmark biedt een diepgaandere en uitgebreidere benadering, waarbij fondsen worden beoordeeld op basis van vier essentiële en zwaarwegende criteria; bestuur (governance), strategische asset allocatie (SAA), portfolio en individuele beleggingen.

4. Activiteiten van de VBDO

Pensioenfonds Detailhandel voerde de ranglijst aan als leider voor verantwoord beleggen. Het fonds liet een sterke prestaties zien, gedreven door een ambitieus intern ontwikkeld beleid. Dit vertaalt zich onder andere naar actief eigenaarschap binnen verschillende duurzame thema's, zoals biodiversiteit en arbeidsrechten. Pensioenfonds TNO kwam naar voren als het best presterende fonds in de categorie kleine fondsen.

Pensioenfonds TNO kwam naar voren als het best presterende fonds in de categorie kleine fondsen (<5 miljard AuM), PME presteerde het beste onder de grote pensioenfondsen (>30 miljard AuM) en van de middelgrote pensioenfondsen (5–10 miljard AuM) voerde Ahold Delhaize Pensioen de ranglijst aan.

EU Tax Transparency Benchmark 2024

De tiende editie van de Tax Transparency Benchmark, gepresenteerd in december 2024 in Utrecht, tijdens het 'State of Taks seminar' van PWC, laat zien dat de onderzochte bedrijven in deze periode over het algemeen veel progressie geboekt hebben op het gebied van belastingtransparantie. De onthulling dat 93% van de 51 onderzochte bedrijven hun belasting strategieën

publiceerde in 2024, is een flinke sprong tegenover de 45% in 2015. Dit laat zien dat belasting besturen bereid zijn meer maatschappelijke verantwoording te tonen afgestemd zijn op duurzaamheid, en verwachtingen van stakeholders in acht nemen.

Terwijl Nederlandse bedrijven de afgelopen jaren stagneerde, genoten met name Italiaanse en Spaanse bedrijven van opmerkelijke verbeteringen. De grote leiders waren onder andere Philips, Enel en NN Group, die alle drie een perfecte score van 38 punten behaalde. Verder blijkt dat de nieuwe Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) de toon bepaalt binnen het huidige belastingklimaat.

4.3 KENNISLEIDERSCHAP

Biodiversity and Business report – Challenges and good practices

In samenwerking met PwC publiceerde de VBDO op 31 januari een rapport betreffende de noodzaak van een meer holistische benadering van biodiversiteit voor bedrijven. Het rapport wijdt onder andere uit over het thema zelf, hoe erover gerapporteerd moet worden in de CSRD, en kenmerkt relevante uitdagingen en mogelijkheden.

Seminar Bottom Line! - Een eerlijke en succesvolle energietransitie

De vraag naar mineralen als kopererts, bauxiet (aluminium), kobalt, nikkel en mangaan stijgt explosief vanwege de energietransitie. Ze zijn nodig voor bijvoorbeeld batterijen voor elektrische auto's en voor windturbines. Tijdens dit seminar op 29 februari 2024 bij BNP Paribas, gingen we in op de rol die investeerders spelen in deze transitie. We bespraken ook hoe we de niet-financiële datakloof met betrekking tot transitie mineralen kunnen dichten.

Podcast: De geschiedenis en impact van de VBDO

Deze podcastserie, gepresenteert door VBDO manager Jacqueline Duiker, geeft gehoor aan de geschiedenis en impact van de VBDO. De vierdelige serie betreft zich tot de oorsprong van de vereniging, de huidige vlucht in verduurzaming, methoden en richtlijnen die de VBDO hanteert en hoe de VBDO koploper blijft op duurzaamheid.

Training voor Young Management van IADC

Op 5 maart 2024 verzorgde de VBDO een training voor jonge managers van de International Association of Dredging Companies (IADC) in Singapore.

Vrijwilligersbijeenkomst AVA

Op 13 maart 2024 organiseerde de VBDO een bijeenkomst voor haar AVA vrijwilligers in het teken van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

HUMAN 2024: implementatie van de CSDDD

De in 2022 aangenomen Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD), is een richtlijn waar veel bedrijven mee worstelen. De CSDDD heeft onder andere grote impact op de transparantie van bedrijven over mensenrechten. HUMAN, een samenwerkingsverband tussen EY, ABN Amro, CNV Internationaal en de VBDO, droeg bij aan het verduidelijken van deze implementatie.

Webinar: Investeren in water

De webinar Investeren in Water in oktober 2024, verdiepte zich in de cruciale rol die water speelt in het ondersteunen van leven op aarde. Gezien er slechts een kleine hoeveelheid bruikbaar water in de wereld beschikbaar is en dit in nauw contact staat met talloze andere ESG-risico's, heeft dit onderwerp impact op veel beleggers.

Expert sprekers van o.a. Legal & General, IHE Delft

en Achmea IM gaven toelichting en spraken over de aanzienlijke kansen die investeren in water met zich meebrengt.

Seminar: Investing in the (EV) Energy Transition

De VBDO organiseerde in november 2024 een seminar over het verantwoord investeren in de Electric Vehicle (EV) energietransitie. Het evenement gaf inzicht in hoe bijgedragen kan worden aan een duurzame toekomst, en een duidelijk beeld kan worden verkregen van de groeiende investeringsmogelijkheden binnen de energietransitie. Het programma omvatte gastsprekers van de VBDO, Blackrock, Rainforest Foundation Norway en Louwman.

Seminar: Investing in Child Well-being in Business and Finance

In samenwerking met Triodos Investment Management (IM) organiseerde de VBDO op 28 november 2024 een seminar over het investeren in kindergeluk in het bedrijfsleven binnen de financiële sector. Gastsprekers van UNICEF, Triodos IM, a.s.r. en Global Child Forum benadrukten wat het belang van de integratie van het welzijn van kinderen is, met name betreffende de screening- en managementprocessen van portfolio's.

Webinar: Key Insights on Biodiversity

Om de cruciale rol van biodiversiteit in ecosystemen en economieën te verduidelijken, hield de VBDO met ondersteuning van PwC een webinar met belangrijke inzichten over investeren in biodiversiteit. Naast de risico's en impact op bedrijven, werd uiteengezet hoe dit thema concreet in portfolio's verwerkt kan worden. Sprekers van onder andere PwC, BlackRock, en IUCN NL waren aanwezig om hun inzichten te delen.

Jaarrekening 2024

5.1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na resultaatbestemming)

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
software en licenties	-	-
Materiële vaste activa		
inventaris en apparatuur	3.917	3.913
Financiële vaste activa		
effecten	14.131	13.354
Vlottende activa		
vorderingen		
debiteuren	217.307	199.928
waarborgsom	905	905
voorstuitbetaalde kosten en overlopende activa	6.415	11.568
totaal vorderingen	224.627	212.401
liquide middelen	102.945	118.527
totaal vlottende activa	327.572	330.928
TOTAAL ACTIVA	345.620	348.195
PASSIVA		
Eigen vermogen		
algemene reserve	221.436	233.465
bestemmingsreserve	-	-
Innovatiefonds		
	221.436	233.465
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
crediteuren	15.005	3.629
loonheffing en sociale premies	54.255	47.275
omzetbelasting	315	1.237
voorstuitontvangen bedragen	-	4.755
nog te betalen kosten	54.609	57.834
	124.184	114.730
TOTAAL PASSIVA	345.620	348.195

5.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	31-12-2024	BEGROOT 2024	WERKELIJK 2023
	€	€	€
BATEN			
contributies	507.834	520.000	499.721
bijdrage innovatiefonds	67.706	50.000	41.343
projectbaten	482.455	500.000	460.731
financiële baten en lasten	1.170	1.000	1.597
diverse baten	7.114	1.000	11.429
TOTAAL BATEN	1.066.279	1.072.000	1.014.821
LASTEN			
personeel	917.789	895.000	842.855
reis- en verblijf	7.935	7.500	7.778
communicatie	16.208	20.000	12.053
huisvesting	40.146	40.000	39.063
algemeen	67.029	60.000	69.128
afschrijvingen	2.603	6.000	3.083
projectkosten	26.598	30.000	34.575
TOTAAL LASTEN	1.078.308	1.058.500	1.008.535
RESULTAAT	- 12.029	13.500	6.286
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Toegevoegd aan:</i>			
algemene reserve	- 12.029	13.500	6.286
bestemmingsreserve	-	-	-
TOTAAL RESULTAATBESTEMMING	- 12.029	13.500	6.286

5.3 KASSTROOMOVERZICHT

	2024	2023
	€	€
Liquide middelen begin boekjaar	118.527	139.478
Liquide middelen einde boekjaar	102.945	118.527
AFNAME/TOENAME LIQUIDE MIDDELEN	- 15.582	- 20.951
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten:</i>		
Resultaat	- 12.029	6.286
Afschrijvingen	2.603	3.083
	- 9.426	9.369
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>		
Toename c.q. afname vorderingen	5.130	- 40.608
Toename c.q. afname schulden	- 9.456	11.652
	- 4.326	- 28.956
	- 13.752	- 19.587
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten:</i>		
Investeringsactiviteiten:		
immateriële vaste activa	-	-
Investeringsactiviteiten:		
materiële vaste activa	- 2.607	- 2.647
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	-
Investeringsactiviteiten:		
financiële vaste activa	777	1.283
	- 1.830	- 1.364
AFNAME/TOENAME	- 15.582	- 20.951

5.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De jaarrekening is opgesteld conform de richtlijn jaarverslaggeving van ‘Kleine rechtspersonen afdeling C 1 organisaties zonder winststreven’

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING

Gebruikte valuta

De jaarrekening is opgesteld in Euro's

Immateriële en Materiële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn opgenomen tegen historische aanschafwaarde. De afschrijvingstermijn is 5 jaar.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische aanschaffingsprijs. Het gehanteerde afschrijvingspercentage bedraagt 20% voor inventaris, automatiseringsapparatuur wordt afgeschreven in 3 jaar, derhalve 33,33%. Alle inventaris wordt afgeschreven tot nihil. In het jaar 2024 is voor € 2607,- aan nieuwe bedrijfsmiddelen geïnvesteerd. Bedragen boven de € 450,- worden geactiveerd.

Financiële vaste activa

Effecten zijn gewaardeerd tegen marktwaarde op balansdatum.

Toelichting op vergelijkende cijfers

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Toelichting op schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Toelichting op kasstroomoverzichten

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije besteding van de vereniging. Door het bestuur kunnen doelreserves worden aangehouden voor aanwending voor een specifiek doel. Fondsen betreffen gelden die besteed moeten worden in het kader voor de doelstelling waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft niet het bestede deel van toegekende donaties en andere fondsen.

Waardering personeelsbeloning en toelichting op pensioenen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. De pensioenregeling is verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. De verenging hanteert voor het pensioen een beschikbare premieregeling. De toegezegde bijdragen aan de pensioenverzekeraar op basis van het pensioencontract.

Onderhanden werk

Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen de daaraan bestede kosten, zoals werk door derden etc. en de werkelijk bestede uren van het eigen personeel tegen vaste interne tarieven. Verminderd met een eventuele voorziening voor voorzienbare verliezen en in rekening gebrachte (deel-)facturen. Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van het onderhanden werk, worden de opbrengsten en lasten in de winst en verliesrekening verwerkt naar rato van de voortgang van het stadium van voltooiing van het project. (Percentage of Completion). Het stadium van voltooiing van het onderhanden werk wordt bepaald op basis van het percentage van de gemaakte kosten ten opzichte van de meest recente inschatting van de in totaal verwachte kosten.

Overige activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, voorziening, schulden en overlopende activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde; Waardering van vorderingen geschiedt eventueel onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

GRONDSLAGEN VAN RESULTAATBEPALING

Projecten

De kosten van de in deze jaarrekening opgenomen projecten bestaan uit toegerekende directe lasten, overhead en personele lasten. De allocatie van de overhead en personele lasten is berekend op basis van de werkelijk gemaakte uren zoals verantwoord in het urenregistratiesysteem van de VBDO. Op meerjarige projecten wordt - in overleg met de opdrachtgever - jaarlijks het projectresultaat bepaald en aan de opdrachtgever in rekening gebracht.

Bepaling resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen baten en lasten over het boekjaar. De baten worden verantwoord in het verslagjaar waarin deze zijn gerealiseerd. De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Continuïteit

Het overschot op de staat van baten en lasten over 2024 bedraagt € -12029,-, de reserves belopen per 31 december 2024 € 221436,- positief. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

5.5 VERSCHILLENANALYSE

BALANS

In 2024 is ten laste van de post materiele vaste activa in totaal € 3.917,- geïnvesteerd voor de aanschaf van overige computerapparatuur.

De aandelen, die wij aanhouden voor het uitoefenen van stemrecht op de AVA's, zijn in het verslagjaar in waarde toegenomen tot een bedrag van € 14.131,-.

De post debiteuren is in 2024 toegenomen tot een bedrag van € 217.307,-. Er is in het verslagjaar geen voorziening getroffen voor oninbare vorderingen.

De liquide middelen namen met circa € 15.000,- af tot een totaalbedrag van € 102.945,-.

Voor de bestemmingsreserve innovatiefonds is in 2024 van zowel institutionele leden als particuliere leden een totale bijdrage van € 67.706,- ontvangen. Met deze bijdrage heeft de VBDO een nieuwe en innovatieve project gefinancierd, waarvoor geen financiering kon worden verkregen. Voor een overzicht van deze projecten en het verloop van de bestemmingsreserve in het boekjaar wordt verwezen naar de toelichting op de balans op pagina 36 van dit jaarverslag.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

De institutionele leden zijn in 2024 licht toegenomen. Hierdoor stegen deze contributies met ruim 1% tot een bedrag van € 507.834,-. De bijdrage van € 67.706,- aan de bestemmingsfonds innovatiefonds is toegenomen.

De externe projectfinanciering is lager dan de begroting van 2024 en kwam daarmee uit op een totaalbedrag van € 482.455,-.

Ten opzichte van de realisatie 2023 stijgen de totale baten (contributies, projectbaten en overige baten) in het verslagjaar met circa 4% naar een totaalbedrag van € 1.066.279,-.

De post personeelskosten stijgt in het verslagjaar ten opzichte van de realisatie 2023 met 9%. Het percentage aan projecten doorberekende personeelskosten is gestegen in 2024 met 1% en kwam daarmee uit op een bedrag van € 585.000,-.

De uitgaven voor de post communicatie dalen in 2024 met circa 19% ten opzichte van de begroting. Deze afname werd veroorzaakt door het niet kunnen organiseren van activiteiten die op de planning stonden.

Ten opzichte van de realisatie 2023 stegen de totale lasten in het verslagjaar met circa 7% naar een totaalbedrag van € 1.078.308,-.

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(activa)

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

	ECORGANIZER	TOTAAL
	€	€
Stand per aanvang boekjaar		
aanschafwaarde	20.019	20.019
cumulatieve afschrijving	- 20.019	- 20.019
boekwaarde aanvang boekjaar	-	-
Mutaties in het boekjaar		
investeringen	-	-
desinvesteringen	-	-
afschrijvingen	-	-
totaal mutaties in het jaar	-	-
Stand per ultimo boekjaar		
aanschafwaarde	20.019	20.019
cumulatieve afschrijving	- 20.019	- 20.019
boekwaarde einde boekjaar	-	-

MATERIËLE VASTE ACTIVA

	INVENTARIS	APPARATUUR	TOTAAL
	€	€	€
Stand per aanvang boekjaar			
aanschafwaarde	11.403	48.662	60.065
cumulatieve afschrijving	-9.446	-46.706	-56.152
Boekwaarde aanvang boekjaar	1.957	1.956	3.913
Mutaties in boekjaar			
investeringen	-	2.607	2.607
Correctie investeringen	-	3.835	3.835
afschrijvingen	-404	-2.900	-3.304
Correctie afschrijvingen	-1.264	-1.870	-3.134
Totaal mutaties in het jaar	-1.668	1.672	4
Stand per ultimo boekjaar			
aanschafwaarde	11.403	55.104	66.507
cumulatieve afschrijving	-11.114	-51.476	-62.590
stand einde boekjaar	289	3.628	3.917

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(activa)

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
FINANCIËLE VASTE ACTIVA		
<i>effecten</i>		
Effectenrekening Rabobank	14.131	13.354
	14.131	13.354
VLOTTENDE ACTIVA		
<i>debiteuren</i>		
uitstaande vorderingen	217.307	199.928
af: voorziening oninbaar	-	-
	217.307	199.928
<i>waarborgsom</i>		
TNT depot bedrag	905	905
<i>vooruitbetaalde kosten en overlopende activa</i>		
nog te ontvangen interest	-	-
diverse vooruitbetaalde kosten	6.415	11.568
	6.415	11.568
LIQUIDE MIDDELEN		
ING betaalrekening	62.530	28.938
ING inbedrijfrekening	-	28
Rabobank rekening-courant	-84	-
Rabobank beleggersrekening	2.360	2.123
Rabobank bedrijfsspaarrekening	-	104
ASN sparen zakelijk	38.139	87.334
	102.945	118.527

Alle liquide middelen zijn direct opeisbaar.

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(passiva)

EIGEN VERMOGEN	31-12-2023				31.12.2024
	Stand	Toevoeging	Onttrekking	Mutatie 2024	Stand
Algemene reserve	€ 233.465	€ - 12.029		€ - 12.029	€ 221.436
Bestemmingsreserve Innovatiefonds	-	€ 68.003	€ 68.003	-	
	€ 233.465	€ 55.974	€ 68.003	€ (12.029)	€ 221.436

De algemene reserve heeft ten doel de continuïteit van de organisatie voor een langere periode te waarborgen. Voor de omvang van deze reserve hanteert het bestuur een normering, die gelijk is aan de helft van de voor dat jaar begrootte personeels- en huisvestingskosten.

Voor 2024 kan de omvang van de algemene reserve becijferd worden op een bedrag van € 460.000; aan het einde van het boekjaar en na verwerking van het resultaat komt deze reserve uit op een bedrag van € 221.436. In 2024 hebben zowel de institutionele- als de particuliere leden een extra financiële bijdrage geleverd aan de bestemmingsreserve Innovatiefonds. In totaal is voor het Innovatiefonds een bedrag van € 67.706 ontvangen; De bestedingen in het boekjaar bedragen € 68.003. Uit het Innovatiefonds is in 2024 het volgende project gefinancierd:

PROJECT	OMSCHRIJVING	Totale projectkosten	T.L.v.Innovatiefonds
24.893	Towards a responsible value chain	€ 68.003	€ 67.706
		€ 68.003	€ 67.706
	KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	31-12-2024	31-12-2023
		€	€
	<i>Crediteuren</i>		
	Nog te betalen facturen	15.005	3.629
	<i>Loonheffing en sociale premies</i>		
	Aangifte loonheffing december	54.255	47.275
	<i>Omzetbelasting</i>		
	aangifte omzetbelasting 4e kwartaal 2024	315	1.237
	<i>Vooruitontvangen bedragen</i>		
	Projectbaten vooruit ontvangen	-	4.755
	<i>Nog te betalen kosten</i>		
	Reservering vakantiegeld, verlofdagen	44.717	45.734
	Accountant jaarcontrole	9.892	12.100
		54.609	57.834

niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Er is een huurcontract afgesloten t.b.v. Pieterstraat 11 te Utrecht.

In 2024 bedroeg de huur € 8443 per kwartaal; de maand september is huurvrij.

Het huurcontract is stilzwijgend verlengd.

5.7 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	WERKELIJK 2024	BEGROOT 2024	WERKELIJK 2023
	€	€	€
BATEN			
<i>contributies</i>			
particulieren	10.866	10.000	10.407
institutionele leden	496.968	510.000	489.314
bijdrage Innovatiefonds	67.706	50.000	41.343
financiële baten en lasten	1.170	1.000	1.597
diverse baten	7.114	1.000	11.429
	<u>583.824</u>	<u>572.000</u>	<u>554.090</u>
ACTIVITEITEN BATEN	<u>482.455</u>	<u>500.000</u>	<u>460.731</u>

Hieronder volgt een specificatie van de baten van de in 2024 en 2023 gereedgekomen projecten.
De baten hebben betrekking op de in die jaren aan afnemers van onze diensten gefactureerde bedragen.

PROJECTEN			
Benchmarks	293.160		216.850
Kennisoverdracht	66.487		143.251
Engagement	122.808		100.630
TOTALE ACTIVITEITEN BATEN	<u>482.455</u>	<u>500.000</u>	<u>460.731</u>

5.7 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	WERKELIJK 2024	BEGROOT 2024	WERKELIJK 2023
	€	€	€
LASTEN			
<i>personeel</i>			
salarissen	688.010		624.614
sociale lasten	106.740		98.555
pensioenen	60.402		57.407
overige personeelskosten	62.637		62.279
	<u>917.789</u>	<u>838.000</u>	<u>842.855</u>

In 2024 waren er gemiddeld 10,8 FTE's werknemers in loondienst (2023: 9 FTE's).
Onder de post salarissen is ook een bedrag van € 14.910 opgenomen uit hoofde van verstrekte stagevergoedingen.

<i>reis- en verblijf</i>	<u>7.935</u>	<u>10.000</u>	<u>7.778</u>
<i>communicatie</i>			
Nieuwsbrieven en publicaties	3.086		2.902
websites	9.693		5.559
overige communicatie	3.429		3.592
	<u>16.208</u>	<u>20.000</u>	<u>12.053</u>
<i>huisvesting</i>			
huur kantoor	33.772		33.110
servicekosten	5.637		5.527
overige huisvesting	737		426
	<u>40.146</u>	<u>37.000</u>	<u>39.063</u>
<i>algemeen</i>			
kantoor	33.890		31.747
accountant	13.873		12.100
administratie	4.902		4.343
bestuur en raad van advies	-		-
overige algemene kosten	14.364		20.938
	<u>67.029</u>	<u>55.000</u>	<u>69.128</u>

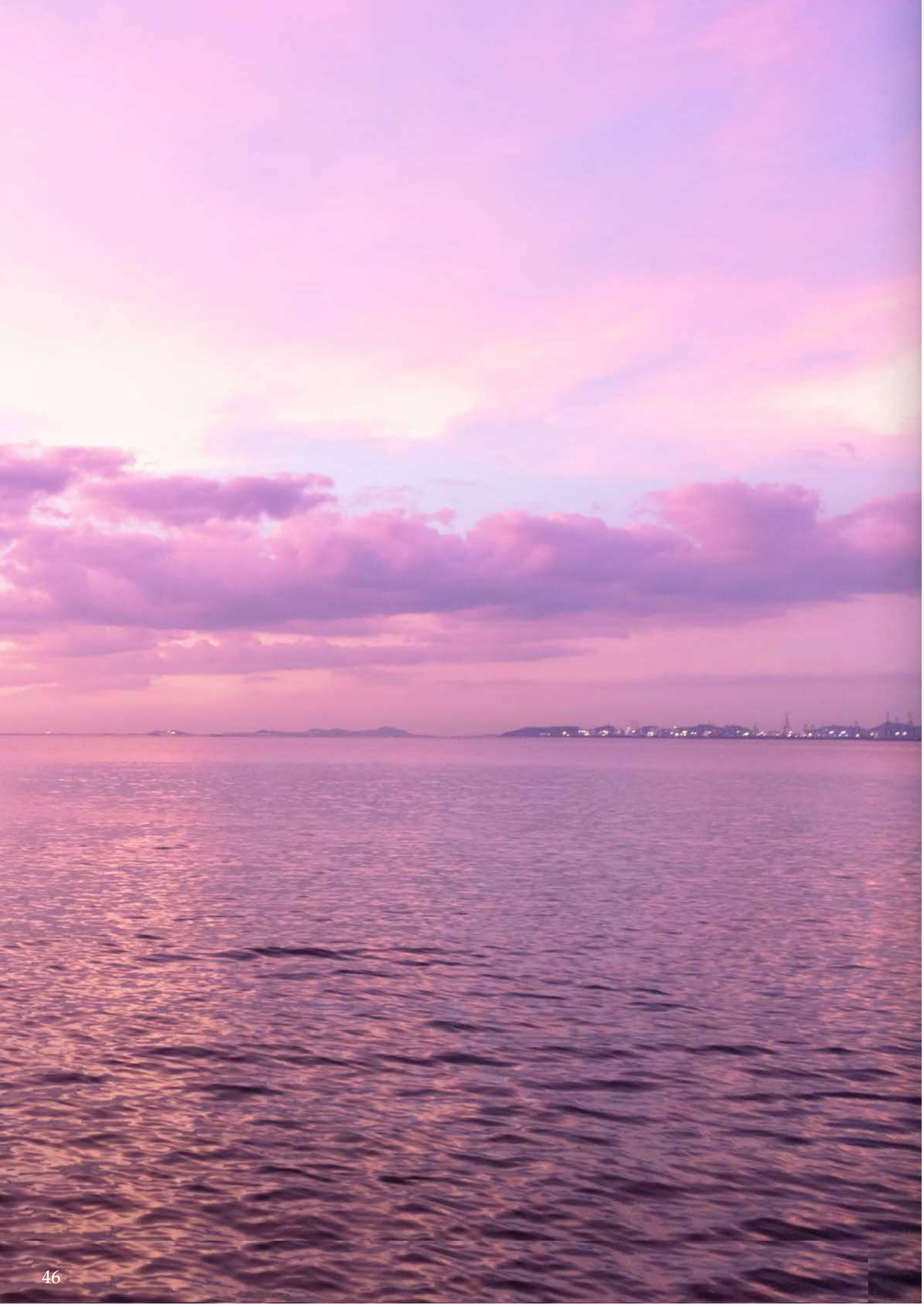
Het bestuur heeft in 2024 geen aanspraak gemaakt op de reguliere onkostenvergoeding.

<i>afschrijvingen</i>			
inventaris	81		518
apparatuur	- 378		-
Software tools	2.900		2.565
	<u>2.603</u>	<u>7.500</u>	<u>3.083</u>

5.8 BEGROTING 2025

	BEGROTING 2025	REALISATIE 2024	BEGROTING 2024
BATEN	€	€	€
Contributies institutioneel	490.000	496.968	510.000
Contributies particulier	10.000	10.866	10.000
Bijdragen Innovatiefonds	50.000	67.706	50.000
Financiële baten en lasten	1.000	1170	1.000
Projectbaten	530.000	482.455	500.000
Overige baten	1.000	7.114	1.000
totaal	1.082.000	1.066.279	1.072.000
LASTEN			
Projectlasten kosten incl personeel	585.000	585.000	585.000
Personeel	920.000	917.789	895.000
doorrek naar project	- 560.000	- 558.402	- 555.000
Reis en verblijf	6.500	7.935	7.500
Communicatie	18.000	16.208	20.000
Huisvesting	40.000	40.146	40.000
Algemeen	64.000	67.029	60.000
Afschrijvingen	6.000	2.603	6.000
	1.079.500	1.078.308	1.058.500
TOTAAL	2.500	- 12.029	13.500

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met Rjk C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Rjk C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJK C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJK C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Sliedrecht, 27 juni 2025

WITh Accountants B.V.

P. Alblas RA

7. Duurzame bedrijfsvoering

7.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk beschrijven we de sociale prestaties en milieuaspecten. De VBDO richt zich daarbij op de materialiteit van de sociale en milieu-indicatoren. De prestaties die in dit hoofdstuk staan, zijn betrekkelijk. Een verandering in de aantal FTE's heeft significante gevolgen voor de relatieve prestaties van de organisatie.

7.2 SOCIALE PRESTATIES

7.2.1 WERKNEMERS

In 2024 waren er gedurende het jaar elf medewerkers, waarvan negen met een vast contract, werkzaam bij de VBDO. Een volledige werkweek bedraagt 36 uur. In totaal waren er 10,8 fte's werkzaam gedurende het gehele jaar. Ten opzichte van het voorgaande jaar is dit iets hoger geworden.

7.2.2 DIVERSITEIT

De VBDO vindt het belangrijk dat er een goede balans is tussen mannelijke en vrouwelijke werknemers. In 2024 waren er vier mannen en zeven vrouwen werkzaam bij deze organisatie.

7.2.3 STAGIAIRES EN VRIJWILLIGERS

In 2024 werkten er zeven stagiaires bij de VBDO. De stages duurden 3 tot 6 maanden. Er werkten 20 vrijwilligers mee voor de research en de bezoeken aan de aandeelhoudersvergaderingen. Stagiairs en vrijwilligers ontvangen een onkostenvergoeding.

7.2.4 SECUNDAIRE ARBEIDSVOORWAARDEN

De secundaire arbeidsvoorwaarden voor de betaalde medewerkers zijn:

- Bijdrage in pensioen
 - Flexibele werktijden
 - Een vergoeding voor woonwerk verkeer
- De inschaling en beloning vinden plaats volgens de systematiek van Hivos.

7.2.5 INTERN OVERLEG

Een keer in drie weken is er een teammeeting met alle vaste medewerkers van de VBDO. Verder is er twee keer per jaar een strategisch overleg met bestuur en team. Daarnaast vindt er één keer per jaar een beoordelingsgesprek plaats. De directeur voert dit gesprek met de medewerkers en het bestuur met de directeur.

7.3 VERZUIM

Het ziekteverzuim bedroeg in 2024 gemiddeld 0,7 procent. In 2023 was dit 2,7 procent. Het percentage ziekteverzuim wordt berekend door het aantal uren ziekteverzuim te delen door het totaal aantal contracturen.

7.4 UITBESTEED WERK

In 2024 werden de volgende werkzaamheden uitbesteed:

- **Vormgeving en druk publicaties**
Wim Dijkers, Breukelen
- **Netwerkbeheer, automatisering**
Fixar, Alkmaar
- **Kantoorartikelen en kopieerpapier**
Viking, Venlo
- **Verhuur en onderhoud pand**
C.N. van der Brugge, Utrecht
- **Salarisadministratie**
Zweers & Wijbenga, Utrecht
- **Accountantscontrole**
With Accountants, Sliedrecht
- **Ontwerp en vormgeving**
www.vbdo.nl
Haicu webdesign, Utrecht
- **Adviseur pensioenen en werknemersverzekeringen**
APS Pensioenteam
- **Uitvoering Pensioenen**
Zwitserleven
- **SEO consultant**
René Dekker, Veenendaal
- **Google Analytics specialist**
Dijkdoorbraak, Rijswijk

De VBDO is bewust in de keuze van haar leveranciers omdat deze moeten bijdragen aan de eisen die de VBDO zichzelf stelt op sociaal- en milieugebied (bijvoor-

beeld: het leveren van kringlooppapier). We geven de voorkeur aan leveranciers die affiniteit hebben met de duurzame doelstellingen van de VBDO.

7.5 MILIEUPRESTATIES

7.5.1 MILIEU-EFFECTEN

De VBDO draagt bij aan de uitstoot van CO2 voornamelijk door energiegebruik (gas en elektriciteit) en transport. Andere vormen van milieubelasting als gevolg van de kantooractiviteiten zijn materiaalgebruik (voornamelijk papier), watergebruik en afvalproductie. Deze zijn wegens een beperkte materialiteit niet meegenomen in dit rapport.

CO2-emissies als gevolg van kantoor gebonden energiegebruik

De CO2- emissies als gevolg van kantoor gebonden energiegebruik zijn afkomstig uit gasgebruik (verwarming) en elektriciteitsgebruik.

co2-emissies van kantoorgebonden energieverbruik in 2024

	Hoeveelheid (GJ/jaar)	CO ₂ emissie (kg/jaar)
Gasgebruik	66,8	3150
Elektriciteitsgebruik	53,2	2770
Totaal	120,0	5920

7. Duurzame bedrijfsvoering

CO2-emissies als gevolg van transport

Voor een bepaling van de omvang van het transport zijn de aan de VBDO gerelateerde werkkilometers meegerekend (woonwerk verkeer en externe afspraken van directie en medewerkers), alsmede de afstand die is overbrugd voor het bijwonen van internationale afspraken. Het kilometerverbruik van bezoekers, of door de VBDO ingeschakelde onderzoekers van andere organisaties, wordt buiten beschouwing gehouden. Bus-, tram- en taxivervoer naar bestemmingen in grote steden (meestal aansluitend op treinreis) zijn dit jaar ook meegenomen.

co2-emissies van transport

Totaal	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Km	160.804	216.944	63.292	48.560	83.002	216.944
Kg CO ₂	28.653	15.190	2.878	3.544	23.935	18.452

Vanaf 2018 hebben we de berekening van de uitstoot van vliegreizen verdeeld in korte, middel en lange

CO2-emissies totaal

Sinds 2001 is een vrijwel klimaatneutrale bedrijfsvoering bereikt, door de CO2-uitstoot te compenseren met de aanschaf van CO2-credits. De bijdrage van de VBDO wordt geïnvesteerd in klimaatprojecten, zoals de aanschaf van cookstoves in Oeganda.

co2-emissies in kg per jaar

	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Energiegebruik	5.920	5.920	5.920	5.920	5.920	5.920
Transport	28.653	15.190	2.878	3.544	23.935	18.452
Totaal	34.573	21.110	8.798	9.464	29.855	24.372
Totaal per fte	3.201	2.706	1.271	1.081	3.393	2.649

In 2024 werden per trein meer kilometers afgelegd dan in 2023. Het aantal kilometers met de auto zijn gedaald en het vliegtuig is in het verslagjaar toegenomen.

co2-emissies van transport in 2024

	Afstand (km/jaar)	CO ₂ emissie (kg/jaar)
Trein	116.014	791
Auto	3.600	1859
Vliegtuig	41.190	26003
Totaal	160.804	28653

afstandsvluchten (o.b.v. emissiefactoren van co2emissiefactoren.nl)

Deze projecten zorgen voor een onafhankelijk gecontroleerde vermindering van CO2 in de atmosfeer. De CO2-credits zijn gecrediteerd op de CO2-rekening van de VBDO. Het CO2-rekeningafschrift is opgenomen in dit jaarverslag. Meer informatie hierover vindt u op: www.climateneutralgroup.nl.

Certificaat

Nummer 201

Dit certificaat is het bewijs dat

VBDO

42.1 ton CO₂-equivalenten heeft gecompenseerd met VCS projecten.

Compensatie vindt plaats middels de speciaal door Climate Neutral Group geselecteerde duurzame energieprojecten.

Met deze projecten wordt elders CO_{2eq}-uitstoot teruggebracht.
Wij selecteren onze projecten altijd op de bijdrage die zij leveren aan de ontwikkeling van de lokale bevolking en regio.
Ontwikkelingen zoals: werkgelegenheid, kennisoverdracht, gezondheidsverbetering, stimulering van de eigen economie en lokale milieuverbeteringen.

René Toet
Managing Director
Utrecht, 21/05/2025

Climate Neutral Group

KLEINE INZICHTEN | GROTE OPBRENGSTEN

Bijlage 1

Institutionele leden 2024

ASR	Fairr	PME
ABN AMRO MP	Fidelity Nederland	Polestar Capital
ABP Bestuursbureau	Financial Assets	Profundo
Achmea	FMO	Prot. Gemeente Leiderdorp
Actiam (Vivat)	FNV	PwC Advisory
Aegon AM	Goldman Sachs	Rabobank
Ahold Delhaize pensioen	ING	Rainforest
Ansvar Verzekeringen	InsingerGilissen Bankiers	Robeco AM
ASN Bank (SNS Bank)	IUCN	Save the children
AXA IM	Klaverblad Verzekeringen	Scildon
Bank Ten Cate Cie.	KPN Pensioenfonds	St. Algemeen Pensioenfonds
Blackrock IM	Legal and General	Unilever
BNP Paribas Leasing Solutions	Menzis	St. Pensioenfonds SNS Reaal
BPF Bakkers	Morningstar	Start Greencapital
BPF Detailhandel	MSCI	Storebrand Asset Management
BPF Landbouw	NN Group	Sustainalytics
BPF Schilders	Oikocredit Nederland	Trillium Asset Management
CACEIS	ONVZ	Triodos Bank
Candriam	Pensioenfederatie	Unigarant
CDP	Pensioenfonds TNO	Univé
CEM Benchmarking Inc.	Pensioenfonds Werk - en Reintegratie	Velthuyse & Mulder
ClientEarth	Pensioennavigator	Verbond van Verzekeraars
CNV International	PFZW	VGZ
DegroofPetercam AM	PGB	WAP
DSM Pension Services	Phenix Capital Impact Events	WNF
Fair Capital Partners		Zwitserleven

Bijlage 2

Engagement met beursgenoteerde bedrijven

Financial Sector

ABN Amro
a.s.r.
ING Group
NN Group
Van Lanschot Kempen

Industry

Aalberts
AkzoNobel
Royal BAM Group
Corbion
Heijmans
Vopak

Technology & Electronics

Adyen
ASM
ASML
Philips
Prosus
Signify
TKH Group

Food, Beverage & Retail

Ahold Delhaize
Heineken
JDE Peet's
Sligro
Wereldhave

Services

Arcadis
Fugro
Just Eat Takeaway.com
KPN
PostNL
Randstad
SBM Offshore
Wolters Kluwer

Bijlage 3

Methode Milieubelasting en achtergronden berekening

Bijlage 4

GRI-index

CO2-emissies

De CO2-emissies van het kantoorgebonden energie-gebruik zijn als volgt berekend:

Gas: verbruik op basis van eindafrekening gasleve-rancier; 1000 m3 gas = 31,65 GJ primaire energie; 1 GJ primaire energie (gas) = 56,0 kilogram CO2

Elektriciteit: verbruik op basis van eindafrekening elektriciteitsleverancier; duizend kWh elektriciteit = 3,6 GJ / 0,4 (40 procent rendement elektriciteitsop- wekking) = 9 GJ; 1 GJ primaire energie (elektriciteit) = 70,8 kilogram CO2 De CO2-emissies van transport zijn berekend aan de hand van de volgende gemiddelde omrekeningsfactoren:

Trein: gemiddeld 0,04 (0,02-0,06) kilogram CO2 per persoon per kilometer

Vliegtuig (korte afstanden): 0,15 (0,11-0,18) kilogram CO2 per persoon per kilometer

Vliegtuig (lange afstanden): 0,10 (0,08-0,11) kilogram CO2 per persoon per kilometer

Auto: 0,19 (0,12-0,26) kg CO2 per autokilometer (middelmaat auto, benzine, één persoon per auto, korte afstanden tot ongeveer 150 kilometer)

Papier

Het papierverbruik wordt berekend met behulp van de volgende formule: [papierverbruik 2019] = [voorraad kilogram papier per 01-01-2019] + [inkoop kilogram papier gedurende 2019] [voorraad kilogram papier per 01-01-2020].

Emissies en klimaat-effecten van transport

Voor spitsverkeer buiten de stad (korte afstand < 100 km) geldt dat de CO2-emissie van het openbaar vervoer ongeveer 20 procent is in vergelijking met auto's bij een bezettingsgraad van één persoon per auto. Zelfs als er drie personen in een auto zitten, zijn de CO2- emissies per reizigerskilometer van de auto nog steeds groter dan die van het openbaar vervoer. Het klimaat-effect van vliegtuigen is groter dan de uitstoot van CO2 alleen doet vermoeden. Ook de op grote hoogte uitgestoten waterdamp en NOx hebben een klimaat-effect. De meest waarschijnlijke schatting is dat het klimaat-effect van de luchtvaart ongeveer 2,7 keer zo groot is als het klimaat-effect van de CO2-uitstoot alleen. Dit betekent dat het klimaat-effect van een vliegtuig per reizigerskilometer gemiddeld ongeveer vijfmaal zo groot is als dat van de gemiddelde autopassagier. Zelfs ten opzichte van een alleen rijdende automobilist is het klimaat-effect van een gemiddelde vliegtuigpassagier groter. De trein bleek zowel op korte als langere afstand het minst vervuilende vervoermiddel. Doordat de VOS en NOx emissies van elektriciteitscentrales bijna nul zijn, steekt de trein ook op dit onderdeel gunstig af ten opzichte van auto en vliegtuig. Bij een snelheid van auto's boven de 120 km/uur nemen de emissies onevenredig snel toe.

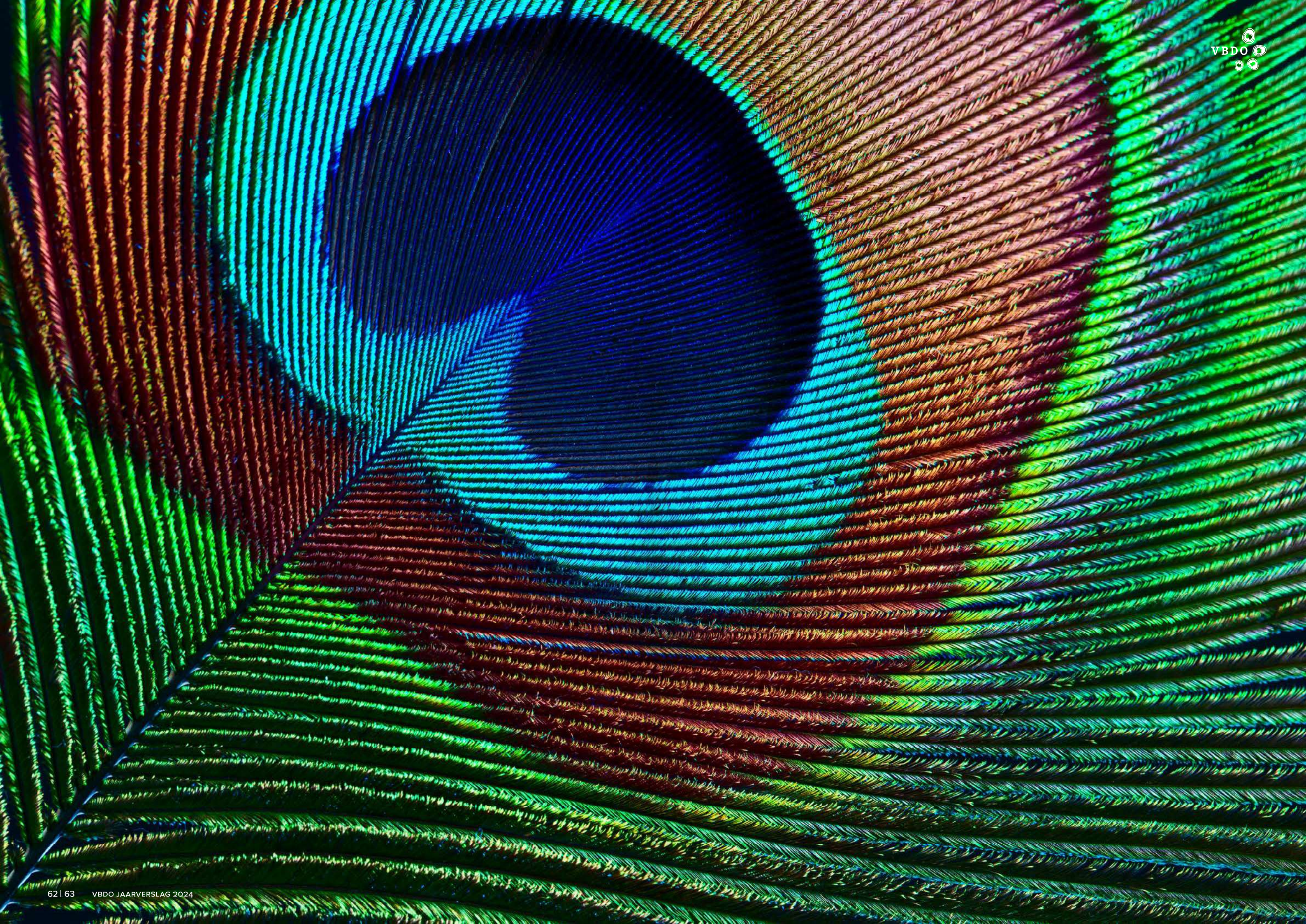
Omschrijving		Pagina
Strategie en analyse		
GRI 2-9	Visie en strategie	Voorwoord
Profiel van de organisatie		
GRI 2-1	Naam van de organisatie	Voorwoord
GRI 2-2	Belangrijkste merken, producten en diensten	1 Directieverslag
GRI 2-1	Locatie van het kantoor	Binnenzijde cover
GRI 2-1	Landen waarin de activiteiten plaatsvinden	1.2 Activiteiten en instrumenten
GRI 2-1	Rechtsvorm	Binnenzijde cover
GRI 2-8	Afzetmarkt	3 De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling
GRI 2-7	Omvang van de organisatie	Het VBDO team, Het VBDO bestuur
GRI 2-7	Aantal werknemers naar type arbeidscontract en gender	-
GRI 2-18	Percentage werknemers betrokken in collectieve arbeidsvoorwaarden onderhandelingen	-
GRI 2-8	Toeleveringsketen	-
GRI 2-6	Significante veranderingen tijdens verslagperiode	-
GRI 2-23	Voorzorgsbenadering	2.6 Toekomstverwachting
GRI 2-16	Lijst van extern ontwikkelde verklaringen en principes	1.3 Omgeving
GRI 2-16	Lidmaatschappen van nationale en internationale associaties en 12 belangenorganisaties	3.5 Internationale netwerken

Bijlage 4

GRI-index

Materialiteitsaspecten en afbakening		
GRI 2-4	Lijst van geconsolideerde financiële gegevens	5 VBDO en financiën
GRI 2-25	Proces voor het bepalen van de inhoud van het rapport	6 Duurzame bedrijfsvoering
GRI 2-24	Lijst van onderwerpen van materieel belang	6 Duurzame bedrijfsvoering
GRI 2-25	Afbakening van de onderwerpen van materieel belang binnen de organisatie	6 Duurzame bedrijfsvoering
GRI 2-23	Afbakening van de onderwerpen van materieel belang buiten de organisatie	6 Duurzame bedrijfsvoering
GRI 2-7	Uitleg over de gevolgen van eventuele herformuleringen van eerder verstrekte informatie	-
GRI 2-7	Significante veranderingen ten opzichte van reikwijdte en afbakening van vorige rapportages	-
Betrokkenheid stakeholders		
GRI 2-27	Lijst van stakeholders	Bijlage 1
GRI 2-26	Inventarisatie en selectie van stakeholders	3.4 Inspraak van leden
GRI 2-27	Aanpak om stakeholders te betrekken	4 Activiteiten van de VBDO
GRI 2-28	Voornaamste reacties van stakeholders	4 Activiteiten van de VBDO
Reikwijdte van het verslag		
GRI 2-1	Verslagperiode	1 Directieverslag
GRI 2-2	Datum van het vorige jaarverslag	1 Directieverslag
GRI 2-3	Verslagleggingscyclus	1 Directieverslag
GRI 2-5	Contactpunt voor vragen over het verslag	Voorwoord
GRI 2-30	De gekozen 'in overeenstemming met'-optie	Voorwoord
GRI 2-31	Externe betrouwbaarheidsverklaring	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

Bestuur		
GRI 2-9	De bestuursstructuur van de organisatie	3 De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling
Ethiek en Integriteit		
GRI 2-16	Toepasselijke waarden en formele gedragscodes	-
Economische prestaties		
GRI 3-3	Rekening van baten en lasten 22-34 van financieel overzicht	5 VBDO en financiën
Milieuprestaties		
GRI 305-1	Directe uitstoot broeikasgassen	6 Duurzame bedrijfsvoering
GRI 305-5	Gecertificeerde CO2-compensatie	Afdruk certificaat climate neutral group
Sociale prestaties		
GRI 404-3	Percentage werknemers met regulier functioneringsgesprek	6 Duurzame bedrijfsvoering
GRI 403-2	Letsel-, beroepsziekte, uitvaldagen en verzuimcijfers van personeel 39 Ziekteverzuim in 2024	6 Duurzame bedrijfsvoering
GRI 2-27	Intern klachtenmechanisme	6 Duurzame bedrijfsvoering

VBDO jaarverslag 2024

